

2 शिमलायाः मज्जाई स्थाने
भाजपाप्रदेशकार्यालयस्य भूमिपूजनम्,
राष्ट्रीयध्यक्षः जेपीनन्दा आधारशिलां
स्थापितवान्

3 अग्रिमशैक्षणिकसत्रात् विद्यालयेषु
चलदूरवाणीयन्त्रेषु प्रतिबन्धः, शिक्षाविभागे
व्यापकनियुक्तिः- मुख्यमंत्री सुमुखः

5 • गीतानिकेतन-आवासीयविद्यालये
भारतीय-भाषोत्सवः आचरितः
• चामुण्डायां सम्पन्ना संस्कृतपरिषद्,
कांगड़ा इत्यस्य जनपदसंगोष्ठी

दिल्ली-एन्. सी. आर्. क्षेत्रे
वायुगुणवत्तायाः निम्न स्तरे
ग्रहीतेषु प्रतिबन्धेषु अत्यावश्यक-
निर्माण-विध्वंसादि कार्याणि
पूर्णतया प्रतिबन्धितानि सन्ति



हिमसंस्कृतवार्ता। दिल्ली-एन्. सी. आर्. क्षेत्रे
वायुगुणवत्तायाः निम्न स्तरे वायुगुणवत्ता प्रबन्धन-
आयोगेन (सी. ए. क्यू. एम्.) इत्यनेन
तत्क्षणप्रभावेन ग्रेडेड-रिस्पान्स-एक्शन-प्लान्
(जी. आर्. ए. पी.) इत्यस्य तृतीयं चरणं
समारब्धम्। निर्णयोयं नगरे वायुगुणवत्ता सूचकाङ्कः
गम्भीर-श्रेण्यानन्तरं गृहीतः। एतत् पूर्वमेव
प्रवृत्तस्य जी. आर्. ए. पी. इत्यस्य प्रथम-द्वितीय-
चरणयोः अन्तर्गतेषु कार्येषु अतिरिक्तम् अस्ति।
प्रतिबन्धेषु अत्यावश्यक-निर्माण-विध्वंसादि
कार्याणि पूर्णतया प्रतिबन्धितानि सन्ति।

संसदभवनाक्रमणस्य स्मृतिदिवसे
सम्पूर्ण-राष्ट्रं हुतात्म-सुरक्षा-भटेभ्यः
पीडितेभ्यश्च श्रद्धाकुसुमानि अर्पितवान्



हिमसंस्कृतवार्ता। दिसम्बर मासे एकाधिक-
द्विसहस्रतमे वर्षे त्रयोदश-दिनांके चतुर्विंशतिः
वर्षाणि पूर्वं संसदि आतंक्याक्रमणम् अभवत्।
सम्पूर्ण-राष्ट्रं आक्रमणे हुतात्म-सुरक्षा-भटेभ्यः
पीडितेभ्यश्च श्रद्धाकुसुमानि अर्पयति। राज्य सभायाः
सभापतिः सी.पी. राधाकृष्णन, प्रधानमन्त्री नरेन्द्र
मोदी, केन्द्रीय मन्त्री पीयूष गोयलः, जितेन्द्र सिंहः,
किरेन रिजिजूः, अर्जुन राम मेघवालः, च
हुतात्मभूतेभ्यः श्रद्धाकुसुमानि समर्पितवन्तः।
लोकसभायां विपक्षि दलस्य नेतारः सोसदाः च
हुतात्मभूतेभ्यः श्रद्धाञ्जलिः समर्पितवन्तः। राष्ट्रपतिः
द्रौपदी मुर्मूः प्रोक्तवती यत् राष्ट्रं तेषां नायकानां
साहसं, वीरतां, बलिदानञ्च नमति। राष्ट्रपतिना
आतंकवादं समूल-विनाशाय भारतस्य संकल्पः पुनः
उच्चारितम्। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना भणितं
यत् देशः तेषां सर्वोच्च-बलिदानं सदैव
कृताज्ञतापूर्वकं स्मरिष्यति। गृहमन्त्रिणा अमित
शाहेन प्रोक्तं यत् राष्ट्रं तेषां बलिदानं सदैव स्मरणं
करिष्यति।

केरल मतदातृभ्यः स्वीय-सन्तोषं, भारतीय
जनता पार्टीतिं दलस्य कार्यं कर्तृभ्यः तेषां कठिन
परिश्रामाय धन्यवादः ज्ञापितवान् प्रधानमन्त्री



हिमसंस्कृतवार्ता। हिमसंस्कृतवार्ता। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना केरल
मतदातृभ्यः स्वीय-सन्तोषः प्रकटितः यत् ते केरल-स्थानीय-निकाय
निर्वाचनेषु एनडीए प्रत्याशिनाज्कृते स्वीय मतानि प्रदत्तवन्तः। प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना समाजिक-अन्तर्जालीय-सन्देशे भणितं यत् तदीय दलं
थिरुवनन्तपुरम् निगम-विकासाय कृतसंकल्पं विधत्ते। श्रीमोदिना तत्र भारतीय
जनता पार्टीतिं दलस्य कार्यं कर्तृभ्यः तेषां कठिन परिश्रामाय धन्यवादः
ज्ञापितः।

भारतीय-रक्षा-बलानि सदैव सज्जी-
भूतानि सन्ति-सीडीएस अनिलचौहानः



हिमसंस्कृतवार्ता। रक्षा प्रमुखः जनरल अनिल चौहानः प्रतिपादितवान् यत्
भारतीय-रक्षा-बलानि सदैव परिष्काराणां, परिवर्तितं परिवेशाणां कृते
सज्जीभूतानि सन्ति। हैदराबादे डिंडीगल स्थित वायु सेना अकादम्यां
षोडशोत्तर-द्विशत-तमस्य दलस्य संयुक्त-दीक्षांतं पथसंचलने जनरल-चौहानेन
प्रोक्तं यत् ऑपरेशन सिंदूर-अधुनापि प्रचलति। भारतीय-सैन्य-अकादम्यां
भव्य-पथसंचलने भारतीय-सेनायां युवा-अधिकारिणः समाविष्टाः सन्ति।

मनसुख मांडविया वर्येण उत्तराखण्डे पौड़ी-जनपदे
कंडोलीया-प्राङ्गणे मध्यप्रदेश खेल-समारोहः समुद्घाटितः

हिमसंस्कृतवार्ता। केन्द्रीय-मन्त्रिणा मनसुख मांडविया
वर्येण उत्तराखण्डे पौड़ी-जनपदे कंडोलीया-प्राङ्गणे
मध्यप्रदेश खेल-समारोहः समुद्घाटितः। युनां
सम्बोधयता तेन भणितं यत् क्रीडा राष्ट्र
सुदृढीकरणाय बहु-लाभकारी, महत्वपूर्णा च वर्तते।
क्रीडकानां, स्थानीय-नागरिकाणां च मध्ये स्वीय-
उद्वाः अपि प्रकाशिताः। मांडविया वर्येण प्रोक्तं यत्
समारोहः अयं यूनां प्रतिभां अग्रे प्रसारणाय एकं
भद्रतम-मञ्चम् उपस्थापयिष्यति।



सुभाषितम्

दयैव विदिता विद्या,
सत्यमेवाक्षयो धनम्।
अकलङ्कविवेकानां,
शीलमेवामलं कुलम्।।
(दर्पदलन- १/१४)

अर्थात्- कलंकहीन विवेक वाले
प्राणियों की दया ही प्रशस्त विद्या
है, सत्य ही धन है और शील ही
निर्मल कुल है।

हिमसंस्कृतवार्ता:

हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य

एकवर्षस्य सदस्यता

१०० ₹

One year subscription to the daily

Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees

To subscribe, text us a message

saying hello on the number below.

7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धीनां कृते,
राजनैतिक-सांस्कृतिकविचारणाञ्च
कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्

जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य समुच्चैः

कस्मा कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.

पत्रव्यवाहरसङ्केतः-१७७१११

सङ्केतः-प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

अमरीकी राष्ट्रपते: डॉनल्ड
ट्रम्पस्य थाईलैंड-कम्बोडिया-
देशयोर्मध्ये संघर्ष विरामे शान्ति-
सन्धरणानन्तरमपि तत्रत्य
सीमायां संघर्षः प्रचलति

हिमसंस्कृतवार्ता। थाईलैंड-
कम्बोडिया-देशयोः सीमायां युद्धं
निरन्तरं प्रचलति यद्यपि अमेरिकीय
राष्ट्रपते: डोणाल्ड ट्रम्पस्य
मध्यस्थतायाः अनन्तरम् उभौ देशौ
युद्धविरामाय सहमती आस्ताम्। पूर्वं
ट्रम्पः अवदत् यत् थायू-कम्बोडिया-
देशयोः नेतारः एकसप्ताहाभ्यन्तरे
सीमायाः प्राणघातक-संघर्षस्य अनन्तरं
तत्क्षणमेव युद्धविराम-सन्धिं नवीकर्तुं
पुनः एकवारं सम्मतौ स्तः। मलेशिया-
देशस्य कुआलालंपुर-नगरे अस्मिन् वर्षे
अक्टूबर-मासे हस्ताक्षरिते मूल-
शान्ति-सन्धिं प्रति प्रत्यागन्तुं उभौ
नेतारौ सम्मतं कृतवान् इत्यपि सः
अवोचत्।

शिमलायाः मजठाई स्थाने भाजपाप्रदेशकार्यालयस्य भूमिपूजनम्, राष्ट्रीयध्यक्षः जेपीनड्डा आधारशिलां स्थापितवान्



हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। भाजपेति दलस्य राष्ट्रीयध्यक्ष जगतप्रकाशनड्डा विमानपत्तनमार्गे स्थितस्य डीएवी-विद्यालयस्य समीपे मजठाई स्थाने भाजपाप्रदेशकार्यालयस्य शिलान्यासं कृतवान्। आधारशिलास्थापनस्थले आगत्य तस्य दलकार्यकर्तृभिः भव्यं स्वागतं कृतम्। नड्डा १५ निमेषात्मके संस्कारात्मके आधारशिलास्थापनसमारोहे भागं गृहीतवान् ततः आधारशिलापट्टिकायाः अनावरणं कृतवान्। पञ्चपुरोहिताणां वैदिकमन्त्रजपेन कार्यक्रमं सम्पन्नं जातम्। भूमिनिरीक्षणकाले भाजपाप्रदेशध्यक्ष डॉ. राजीवबिन्दलः प्रस्तावितायाः भवनयोजनायाः विस्तृतं विवरणं राष्ट्रीयध्यक्षाय दत्तवान्। निरीक्षणकाले नड्डा कार्यालयसङ्कलस्य संरचना, कार्यात्मका आवश्यकता, भविष्यस्य उपयोगिता च विषये मार्गदर्शनं कृतवान्। नड्डावर्येण कलशस्य स्थापनां कृत्वा कार्यकर्तारः अत्यन्तम् उत्साहिताः आसन्। शिलान्याससमारोहस्य अनन्तरं राष्ट्रीयध्यक्षः चायपानेन दलकार्यकर्तृभिः सह अपि संवादं कृतवान्, सङ्घटनात्मकशक्तिम्, आगामिकार्यक्रमेषु च चर्चां कृतवान्।

अस्मिन्नवसरे प्रदेशप्रभारी श्रीकांतशर्मा, सहप्रभारी संजयटंडनः, भाजपाप्रदेशध्यक्षः डॉ. राजीव बिंदलः, विपक्षस्य नेता जयरामठाकुर, पूर्वकेंद्रीयमंत्री अनुराग ठाकुरः, सङ्घटनमहासचिवः सिद्धार्थनः, प्रदेशोपाध्यक्षः बिहारीलालशर्मा, सतपालसती, सुरेशकश्यपः, राजीवभारद्वाजः अन्ये भाजपाकार्यकर्तारः च उपस्थिता अभवन्। कार्यक्रमस्य समापनं उत्साहेन, भक्त्या, संगठनात्मकसंकल्पेन च अभवत्, येन हिमाचलभाजपायाः कृते नूतनस्य अध्यायस्य आरम्भः अभवत्।

संस्कारकेन्द्राणि भविष्यन्ति भाजपाकार्यालयाः

जेपीनड्डा इत्यनेन उक्तं यत् हिमाचले भाजपायाः नवकार्यालयाः निर्मिताः, ११ अधिकेषु कार्यालयेषु कार्यं प्रचलति, ये अपि शीघ्रमेव सम्पन्नाः भविष्यन्ति। राष्ट्रीयध्मक्षेण उक्तं यत् दलस्य संचालनाय पञ्चककाराः अपेक्षन्ते तेषु कार्यकर्तारः, कार्यक्रमाः, कार्यकारिणी, कोषः, कार्यालयाः च। प्रत्येकं पक्षं अन्यस्य पूरकं भवति। एते कार्यालयाः संस्कारकेन्द्राणि इति रूपेण विकसितुं भाजपा प्रयतते, यत्र संशोधनमपि कर्तुं शक्यते।

लियोनस मेस्सी इत्यस्य कार्यक्रमे आयोजने अराजकतायाः अनन्तरं पश्चिमबङ्ग-पुलिस-दलेन आयोजकः सतद्रु दत्ता निग्रहीतः



हिमसंस्कृतवार्ता। पश्चिम-बंगाल-आरक्षिदलेन सतद्रु दत्ता निग्रहीतः। इत्येषः तत्र लियोनस मेस्सी इत्यस्य कार्यक्रमस्य क्रीडा-प्राङ्गणे आयोजकः वर्तते। होराद्वयात्मकं परिपुच्छा-अनन्तरं सॉल्ट-लेक-भारती-क्रीडाङ्गणे बहु-संख्यायां प्रशंसकाः प्रदर्शनं कृतवन्तः। आरक्षि-महानिदेशकेन जावेद शामी इत्यनेन भणितं यत् प्राङ्गण-प्रदर्शनस्य प्राथमिक अन्वेषणं प्रचल्यते। तेन प्रोक्तं यत् स्थितिः अधुना नियन्त्रणे अस्ति। तत्रत्य राज्यपालेन डॉ. सी.वी. आनन्द बोसेन निर्देशः प्रदत्तः यत् पश्चिम-बंगाल-प्रशासनं युवा-भारती-क्रीडाङ्गणे-आयोजक-कर्तारं, प्रायोजक-कर्तृणां च निगडनं सपद्येव प्रावि - कुर्युः।

कार्यक्रमस्य कुप्रबन्धनविषये भाजपादलस्य सुधांशुत्रिवेदी राज्यसर्वकारम् आरोपितवान्

कोलकातानगरे अर्जेंटीना-देशस्य पादकन्दुकक्रीडा-क्रीडकस्य लियोनेल मेस्सी इत्यस्य कार्यक्रममावधौ टी. एम्. सी. दलस्य नेतृत्वे पश्चिमवङ्गस्य सर्वकारस्य कथितेन कुप्रबन्धनेन जनाः कुपिताः इति भाजपेति दलेन आरोपितम्। नवदिल्ल्यां वार्ताहर सम्मेलनं सम्बोधयन् भाजपेति दलस्य सांसदः प्रवक्ता च डा. सुधांशु त्रिवेदिः एतत् सम्पूर्ण-देशस्य कृते लज्जास्पदं क्षणम् इति उक्तवान्। सः आरोपितवान् यत् एतादृशाः घटनाः कर्णाटक-तमिलनाडु सदृशेषु एन्. डी. ए-अशासित राज्येषु अपि अभवन्, घटनाया दुर्बला विधि-व्यवस्थायाः स्थितिः प्रतिबिम्बिता अस्ति, यत्र अधिकार-धारिणः मन्यन्ते यत् ते नियमैः उपरि सन्ति इति।

दिसम्बर मासस्य पञ्चदश-षोडश दिनाङ्कयोः प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी जोर्डनदेशस्य यात्रायां स्थास्यति



हिमसंस्कृतवार्ता। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी दिसम्बर मासस्य पञ्चदश-षोडश दिनाङ्कयोः महामहिमराज्ञः अब्दुल्ला - द्वितीयस्य बिन् अल हुसैन इत्यस्य आमन्त्रणे जोर्डन नगरस्य हाशमाईट साम्राज्यस्य द्विदिवसीय यात्रायाम् भविष्यति। एषा यात्रा प्रधानमन्त्रिणः मोदिनः जोर्डन देशेन सह प्रथम-पूर्ण-द्वैपाक्षिक-चर्चया द्वयोः देशयोः मध्ये कूटनीतिक सम्बन्धस्य स्थापनायाः पञ्चसप्तति-तमे वर्षे भविष्यति, तथा च नवदिल्ली-अम्मान्-देशयोः मध्ये सुस्थिर-उच्च-स्तरीय राजनैतिक-संवादयोः मध्ये भवति।

IND vs SA T20- भारतीयक्रीडकाः अभ्याससत्रे धर्मशालायां जालपुटेषु परिश्रमं कृतवन्तः



हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मशाला। धर्मशाला- अन्ताराष्ट्रीय- क्रिकेट- क्रीडाङ्गणे १४ दिसम्बर दिनाङ्के आयोज्या टी-२०-क्रीडायाः कृते भारतीयदलं बल्लेबाजी-क्रीडायां यथा कन्दुक- क्रीडायां एव ध्यानं दत्तवान्। प्रशिक्षकस्य गौतमगम्भीरस्य निरीक्षणे फलकक्रीडकैः दलस्य नायकः सूर्यकुमारयादवः, उपनायकः शुभमनगिलः, संजू सैमसनः, जितेशशर्मा, तिलकवर्मा, अभिषेकशर्मा, शिवमदुबे च जाल-मध्ये स्वकौशलेषु कार्यं कृतवन्तः। शनिवासरे अपराह्णे २:१५ वादने भारतीयदलम् अभ्यासार्थं आगतः। क्रीडकाः प्रथमं क्रीडाङ्गणे प्राङ्गणस्य निरीक्षणं कृतवन्तः, तदनन्तरं लघुः उष्णतां प्राप्तवन्तः। तदनन्तरं ते जालेषु द्रुतं मन्दं च प्रसवं बहु क्रीडितवन्तः। अस्मिन् अभ्याससत्रे दलं बल्लेबाजीं प्रति ध्यानं दत्तवान्। धर्मशालायां द्रुतगतिं दृष्ट्वा दक्षिण आफ्रिकादेशस्य कृते महत् लक्ष्यं निर्धारयितुं दलेन उच्चसङ्ख्यायाः लक्ष्यं कर्तव्यं भविष्यति। एतत् प्राप्तुं दलेन बहुधा अभ्यासः कृतः। तदतिरिक्तं दक्षिण आफ्रिकादेशस्य दलं वासगृहे विश्रामं कृतवान्। यदा केचन क्रीडकाः मैक्लोडगञ्जतः त्रियुण्ड-पदयात्रायाः अर्धभागं यावत् पदयात्राम् अकुर्वन् निजीभोजनालये अपि भोजनं कृतवन्तः।

अग्रिमशैक्षणिकसत्रात् विद्यालयेषु चलदूरवाणीयन्त्रेषु प्रतिबन्धः, शिक्षाविभागे व्यापकनियुक्तिः- मुख्यमंत्री सुक्खु:



हिमसंस्कृतवार्ता:- **शिमला।** मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः शनिवासरे समग्रशिक्षा निदेशालये नवनिर्मितस्य विद्यासमीक्षाकेन्द्रस्य, शिक्षा-दीर्घायाः, कार्यक्रम-प्रबन्धन-स्टूडियो-नवसम्मेलनकक्षस्य, आधुनिक-केन्द्रीय-तापन-प्रणाल्याः च उद्घाटनं कृतवान्। अस्मिन् अवसरे सः अवदत् यत् एताः अत्याधुनिकसुविधाः न केवलं प्रशासनिकं शैक्षणिकं च कार्यम् अधिकं कुशलं करिष्यन्ति, अपि तु हिमाचलप्रदेशे डिजिटलशिक्षाप्रबन्धनस्य नूतनयुगस्य आरम्भं करिष्यन्ति। एषः उपक्रमः सर्वकारस्य दूरदर्शी दृष्टिकोणस्य दृढं साक्ष्यं वर्तते, यत् शिक्षां विकासस्य मेरुदण्डं मन्यते। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् विगतत्रिवर्षेषु राज्यसर्वकारेण शिक्षायाः कृते सर्वोच्चप्राथमिकता दत्ता, अनेके निर्णायकपरिष्काराः कार्यान्विताः, येषां सकारात्मकपरिणामाः अद्यत्वे स्पष्टतया दृश्यन्ते। राष्ट्रियशिक्षागुणवतामूल्याङ्कने हिमाचलप्रदेशः २१तमस्थानात् पञ्चमस्थानपर्यन्तं महान्तं परिष्कारं प्राप्तवान्। एषा उपलब्धिः शिक्षकाणां, छात्राणाम्, अभिभावकानां च सामूहिकपरिश्रमस्य प्रमाणं, तथैव राज्यसर्वकारस्य दृढप्रतिबद्धतायाः च प्रमाणम् अस्ति।

अस्यां परिवर्तनकारी यात्रायां

विद्यासमीक्षाकेन्द्रं महत्त्वपूर्णं सोपानमस्ति

अस्यां परिवर्तनकारी यात्रायां विद्या समीक्षाकेन्द्रं महत्त्वपूर्णं सोपानमस्ति इति सः अवदत्। हिमाचलप्रदेशः प्रमुखराज्यानां पङ्क्तौ सम्मिलितः अस्ति, एकीकृत-डिजिटल-मञ्चद्वारा शिक्षणं, मूल्याङ्कनं, उपस्थितिः, संसाधनप्रबन्धनं, विद्यालयसञ्चालनं चेत्येतेषां विषये वास्तविकसमयस्य विवरणम् उपलब्धं भवति। अभ्यासहिमाचलम्, भू-स्थानिक-प्रौद्योगिकी-आधारित-स्मार्ट-उपस्थिति-प्रणाली, निपुण-प्रगतिः इत्यादीनां नवीनताः छात्राणां शिक्षणस्तरस्य वैज्ञानिकविश्लेषणं सुनिश्चितं कुर्वन्ति। अधुना अनुमानस्य न तु दृढदत्तांशस्य आधारेण शिक्षणस्य अन्तरालस्य परिचयः क्रियते, येन शिक्षाव्यवस्था अधिका पारदर्शी, उत्तरदायी, परिणामोन्मुखी च भवति। सः अवदत् यत् "शिक्षक सहायक" इति डिजिटल-उपकरणं शिक्षकाणां कृते एकं शक्तिशाली मञ्चरूपेण उद्भूतम् अस्ति। तस्य माध्यमेन शिक्षकाः शिक्षणसामग्री, मार्गदर्शिका, शैक्षिकसम्पदां च शीघ्रं प्राप्तुं समर्थाः भवन्ति, येन शिक्षणस्य गुणवत्तायां

परिष्कारः भवति, प्रशासनिकभारः न्यूनीकरोति च। **शिक्षाविभागे व्यापकस्तरे नियुक्त्यः भविष्यन्ति** मुख्यमंत्रिणा सुक्खुना उक्तं यत् राज्यसर्वकारस्य प्राथमिकता न केवलं नूतनानां संस्थानां स्थापनां, अपितु विद्यमानानाम् शैक्षणिकसंस्थानां सुदृढीकरणं, सक्षमीकरणं, आधुनिकीकरणं च अस्ति येन गुणवत्तापूर्णशिक्षा दूरस्थग्रामीणक्षेत्रेषु अपि प्राप्तुं शक्यते। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः छात्रेषु एकविंशतिशतकस्य कौशलस्य विकासाय प्रयतते। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् आगामि शैक्षणिकसत्रात् पूर्वनसरीतः १२ कक्षापर्यन्तं छात्राणां विद्यालयपरिसरस्य मोबाईलफोनवहनं निषिद्धं भविष्यति। शिक्षकाः स्वस्य चलदूरवाणीयन्त्रं कर्मचारीकक्षे वा स्वपुटेषु वा स्थापयितुं शक्नुवन्ति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् गुणवत्तापूर्णशिक्षाप्रदानार्थं प्रयत्नाः क्रियन्ते। संगीतं, संस्कृतिः, भविष्यप्रधानाः विषयाः अपि विद्यालयस्य पाठ्यक्रमे समाविष्टाः भविष्यन्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः शिक्षाविभागे बृहत्परिमाणेन नियुक्ति-अभियानस्य योजनं कुर्वन् अस्ति, यस्मिन् अस्थायी-स्थायि-पदयोः समावेशः भविष्यति। अस्थायी पदं पञ्चवर्षपर्यन्तं भविष्यति, स्थायीपदं तु बैचवार-प्रतिस्पर्धात्मकरूपेण च भविष्यति। बहु उपयोगिता-कर्मचारिणः अपि नियुक्ताः भविष्यन्ति। आगामि शैक्षणिकसत्रात् प्राथमिकविद्यालयानां कृते क्रीडाप्रतियोगिता अपि भविष्यति।

"२०३२ तमे वर्षे राज्यस्य प्रत्येकस्मिन् विधानसभाक्षेत्रे देशस्य उत्तमाः विद्यालयाः भविष्यन्ति।"

मुख्यमंत्री अवदत् यत् २०३२ तमे वर्षे राज्यस्य प्रत्येकस्मिन् विधानसभाक्षेत्रे देशस्य उत्तमाः विद्यालयाः भविष्यन्ति। शिक्षाक्षेत्रे हिमाचलं देशे प्रथमस्थाने भविष्यति। राज्यसर्वकारेण गुणवत्तापूर्णशिक्षाप्रदानार्थं बहुपक्षीयपद्धतिः परिकल्पिता अस्ति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् शिक्षाविभागे उत्तमस्थानांतरणनीतिविषये विचारः क्रियते। राजीवगान्धी दिवस-बोर्डिंग विद्यालयानां कृते तथा सीबीएसईपाठ्यक्रमविद्यालयानां कृते विशेषसंवर्गस्य निर्माणं क्रियते। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकाराय शिक्षाविभागात् अधिकतमं समर्थनं प्राप्यते। अस्मिन्नवसरे मुख्यमंत्री संकल्प कार्यपुस्तिकायाः अपि विमोचनं कृतवान्।

राज्यसर्वकारेण सकारात्मक-दृष्टिकोणेन शिक्षाक्षेत्रे

गुणात्मकपरिष्कारः कृतः- शिक्षा मंत्री राज्यस्य साक्षरतादरं ९९.३० प्रतिशतं यावत् अभवत्- रोहितठाकुरः



हिमसंस्कृतवार्ता:- **शिमला।** शिक्षामंत्री रोहितठाकुरः अकथयत् यत् राज्येन शिक्षाक्षेत्रे अपूर्वप्रगतिः कृता अस्ति। राज्यस्य साक्षरतादरं ९९.३० प्रतिशतं यावत् अभवत्। राज्यसर्वकारेण सकारात्मकदृष्टिकोणेन शिक्षाक्षेत्रे गुणात्मकपरिष्कारः कृतः, यस्य राष्ट्रियस्तरस्य प्रशंसा अभवत्। सः अवदत् यत् संसाधनानां सम्यक् उपयोगाय समूहविद्यालयव्यवस्था कार्यान्विता अस्ति, यस्याः अन्तर्गतं ३०० तः ५०० मीटर त्रिज्यायाः अन्तः स्थिताः विद्यालयाः समूहरूपेण विकसिताः सन्ति। एतेन प्रतिरूपेण पुस्तकालयानां, प्रयोगशालानां, क्रीडासाधनानां, शिक्षकविशेषज्ञतायाः च सहभागी उपयोगः सक्षमः अभवत्। एतेन गुणवत्तापूर्णशिक्षायाः उपलब्धिः, शिक्षणस्य अनुभवः च परिष्कृतः भवति। सः अवलोकितवान् यत् हिमाचलस्य प्रदर्शने अपि कार्यप्रदर्शनस्य ग्रेडिंग सूचकाङ्के महती उन्नतिः अभवत्। मेधावीछात्राणां कृते निःशुल्कं JEE तथा NEET प्रशिक्षणसुविधा राज्यसर्वकारस्य अतीव महत्त्वपूर्णं पदम् अस्ति। एषः उपक्रमः एतत् सुनिश्चितं करोति यत् आर्थिकस्थितिः कस्यापि बालस्य भविष्यस्य बाधकं न भवेत्। तेन शिक्षाविभागस्य विविधाः उपक्रमाः विस्तरेण उक्ताः। समग्रशिक्षायाः परियोजनानिदेशकः राजेशशर्मा समग्रशिक्षायाः उपलब्धीनां उल्लेखं कुर्वन् राज्येन विभिन्नेषु सर्वक्षेत्रेषु उत्तमं प्रदर्शनं कृतम् इति उक्तवान्। शिक्षकाणां कृते IIT, IIM इत्येतयोः प्रशिक्षणं प्रदत्तं भवति। अध्यापनकौशलस्य अधिकं परिष्कारं कर्तुं आधुनिकप्रौद्योगिक्याः उपयोगः सुनिश्चितः क्रियते। भविष्य-उन्मुखशिक्षाव्यवस्थायाः निर्माणार्थं हिमाचलप्रदेश-भविष्यकार्यक्रमस्य अन्तर्गतं यूनेस्को-सङ्घटनेन सह महत्त्वपूर्णं सहमतिः कृता अस्ति। अस्य कार्यक्रमस्य उद्देश्यं नवीनतां, स्थायिविकासलक्ष्याणि, शिक्षाव्यवस्थायां वैश्विकसहभागितां च प्रवर्धयितुं वर्तते। अस्मिन्नवसरे विधायकः सुरेशकुमारः, सुदर्शनबबलूः, शिक्षानिदेशकः आशीषकोहली, उच्चशिक्षानिदेशकः डॉ. अमरजीतशर्मा अन्ये वरिष्ठाधिकारिणः चोपस्थिताः अभवन्।

JP Nadda - हिमाचलसर्वकारस्य

आन्तरिकविवादेन प्रदेशस्य व्यवस्था पतिता

**केन्द्रसर्वकारेण ₹३,७८९ कोटि-
रूप्यकाणि प्रदत्तानि, परन्तु स्थले
किमपि कार्यान्वितम् - जगतप्रकाशनड्डा**

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

शिमलानगरे अभिनन्दनसभां सम्बोधयन् भाजपेति दलस्य राष्ट्रीयध्यक्ष जगतप्रकाशनड्डा मातारादेव्याः जाखुमन्दिरस्य देवता बजरंगबली इत्यस्य जयघोषैः भाषणस्य आरम्भं कृतवान्। सः अवदत् यत् एषः केवलं राजनैतिकसमागमः एव नास्ति, अपितु राष्ट्रस्य निर्माणस्य संकल्पस्य पुनः पुष्ट्यर्थं अवसरः अस्ति। नड्डा इत्यनेन उक्तं यत् बिहारे ऐतिहासिकं भूखलनात्मकं च विजयं बिहारस्य जनानां प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदिनं प्रति अटलविश्वासस्य प्रमाणम् अस्ति। बिहारस्य मातरः, भगिन्यः, युनः, कृषकाः, श्रमिकाः च पुनः प्रधानमन्त्रिणः मोदिनः इत्यस्य नीतीनां नेतृत्वस्य च समर्थनं कृतवन्तः।

**"खादन्तु, पिबन्तु, प्रसन्नाः
भवन्तु" इति काङ्ग्रेसस्य नीतिः**

हिमाचलप्रदेशस्य उल्लेखं कुर्वन् जेपीनड्डा अवदत् यत् गतविधानसभा निर्वाचनकाले सः हिमाचलस्य जनान् स्पष्टतया उक्तवान् यत् काङ्ग्रेसपक्षस्य सत्तां प्राप्तुं श्रुतिं न कुर्वन्तु, यतः हिमाचलस्य विकासस्य एकमात्रः मार्गः द्विद्विजितसर्वकारः एव आसीत्। सः अवदत् यत् अत्रत्याः जनाः हिमाचलस्य प्रगतिम् द्रष्टुम् इच्छन्ति, यदा तु काङ्ग्रेसस्य राजनीतिः "खादन्तु, पिबन्तु, प्रसन्नाः भवन्तु" इति एव सीमितम् अस्ति। काङ्ग्रेसः भविष्यस्य राजनीतिं न करोति, अपितु केवलं सत्तायाः अनुसरणं करोति, अतः भाजपा-काङ्ग्रेसयोः मध्ये चिन्तनस्य समागमः असम्भवः।

नड्डा पञ्चककारोपरि बलं दत्तवान्

भाजपायाः कार्यशैलीं परिभाषयन् नड्डा "पञ्चककाराः" - कार्यकर्ता, कार्यक्रमः, कार्यकारिणी, कोषः, कार्यालयः चेत्येतेषु विशेषं बलं दत्तवान्। नड्डा उक्तवान् यत् भाजपाकार्यालयाः केवलं भवनानि न सन्ति, अपितु संस्कारकेन्द्राणि सन्ति, यतः जनानां सेवां कर्तुं, देशस्य उन्नतिं कर्तुं, भारतं विकसितराष्ट्रं कर्तुं च प्रतिज्ञा क्रियते।

**११ वर्षपूर्वं देशस्य राजनीतिः
सर्वथा परिवर्तिता**

११ वर्षपूर्वं देशस्य राजनीतिः पूर्णतया परिवर्तिता इति नड्डा अवदत्। पूर्वं केन्द्रसर्वकारस्य निर्माणं भवति स्म, ततः एकमेव वर्गं, कुटुम्बं, जातिं, धर्मं वा सीमितं भवति स्म। परन्तु प्रधानमन्त्री मोदी राष्ट्रराजनीतेः दिशां परिवर्तयति। अधुना देशे "एकशब्दः, एकः सर्वकारः" इति राजनीतिः अस्ति। सः अवदत् यत् प्रधानमन्त्री मोदी स्वं प्रधानमन्त्री न, अपितु देशस्य प्रधानसेवकं मन्यते। "कर्तव्यपथ" "कर्तव्यभवनं" च अस्य परिवर्तितस्य राजनैतिकपरिदृश्यस्य प्रतीकं भवति **भाजपां विहाय सर्वाणि दलानि सत्तासुखेषु निमग्नानि सन्ति** नड्डा उक्तवान् यत् भाजपां विहाय देशस्य सर्वाणि राजनैतिकदलानि सत्तासुखेषु निमग्नानि सन्ति, वैचारिकं शून्यता च अस्ति। भाजपया अनुच्छेदः ३७० समाप्तः,

राममन्दिरस्य निर्माणस्य मार्गः प्रशस्तः, अद्य राममन्दिरस्य ध्वजः उड्डियते। सः अवदत् यत्, अनेकेषु मुस्लिमदेशेषु पूर्वमेव निरस्तं कृतं त्रिगुणतलाकस्य दुष्टप्रथां समाप्तं कृत्वा भाजपा मुस्लिममहिलानां न्यायं प्रदत्तवती।

**"चतुर्षु स्थानेषु भाजपासर्वकाराणां
निर्माणं भविष्यति"**

काङ्ग्रेसपक्षे आक्रमणं कुर्वन् सः अवदत् यत् काङ्ग्रेसेन वंदेमातरमस्य स्वातन्त्र्यस्य च सारं भग्नं कृतम्, यदा तु भाजपा देशस्य उन्नतिं कर्तुं राजनीतिं करोति। नड्डा भविष्ये बङ्गालं तमिलनाडुं, पुडुचेरी, असमः इत्यादिषु अनेकेषु राज्येषु भाजपा सर्वकारान् निर्मास्यति इति विश्वासं प्रकटितवान्। सः अवदत् यत् भाजपायाः राष्ट्रव्यापिरूपेण १४ कोटिसदस्याः, १० लक्षाधिकाः सक्रियसदस्याः, ६,००,००० तः अधिकेषु मतदानकेन्द्रेषु सङ्घटनात्मकसमित्याः च सन्ति, येन सः विश्वस्य बृहत्तमं राजनैतिकदलम् अस्ति।

केन्द्रसर्वकारेण हिमाचलाय किं न कृतम्?

नड्डा हिमाचलप्रदेशसम्बद्धे काङ्ग्रेससर्वकारे तीव्रप्रहारं कृतवान्, मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खु प्रश्नं कृतवान् यत् केन्द्रसर्वकारेण हिमाचलस्य कृते किं न कृतं इति। सः अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारेण आपदाश्रयार्थं ₹३,७८९ कोटिरूप्यकाणि, स्मार्टसिटीपरियोजनायां कृते ₹१,००० कोटिरूप्यकाणि, वाइब्रेण्टग्रामयोजना, चिकित्सामहाविद्यालयः, एम्सबिलासपुरं, प्रचुरौषधविटिकापरियोजना, चतुर्षुक्तिमार्गस्य परियोजनाः, बह्नी-नगरस्य फार्मा-केन्द्ररूपेण विकासः च प्रदत्ताः तदपि काङ्ग्रेस-सर्वकारः केन्द्रसर्वकारस्य विरुद्धं मिथ्या-आरोपान् करोति।

**राज्यसर्वकारः ५० प्रतिशतं धनमपि
व्यययितुं असफलः अभवत्**

नड्डा इत्यनेन उक्तं यत् केन्द्रसर्वकारेण हिमाचलस्य कृते २००० कोटिरूप्यकाणां विशेषसहायता, राष्ट्रियबचतकरकोषः च अनुमोदितः, परन्तु काङ्ग्रेससर्वकारेण केवलं ५० प्रतिशतं धनं विविधयोजनासु व्ययितम्। यः सर्वकारः धनस्य उपयोगं कर्तुं न शक्नोति तस्य सत्तायां स्थातुं अधिकारः नास्ति इति सः अवदत्।

**परियोजनाः निर्मीय आगच्छन्तु,
तत्क्षणं अनुमोदनं प्राप्नुवन्तु
सः अवदत् यत्**

हिमाचलस्य कोषः पुनः पुनः पिहितः भवति, सम्पूर्णः सर्वकारः तदर्थरूपेण चालितः अस्ति, मुख्यमन्त्री-मन्त्रिणां च मध्ये समन्वयः नास्ति। काङ्ग्रेस-सर्वकारेण एकमपि दृढ-प्रकल्पं विकसितं कृत्वा केन्द्रसर्वकारे न आनीतम्। नड्डा आह्वानं कृतवान् यत् यदि काङ्ग्रेससर्वकारः कस्यापि परियोजनायाः विकासं करोति तर्हि केन्द्रसर्वकारः तत्क्षणमेव तस्याः अनुमोदनं करिष्यति। अन्ते जेपीनड्डा भाजपा कार्यकर्तृभ्यः आह्वानं कृतवान् यत् ते एतानि तथ्यानि सत्यं च प्रत्येकं ग्रामे नगरे च प्रसारयन्तु, येन हिमाचलस्य जनाः काङ्ग्रेसस्य कुशासनात् मुक्ताः भूत्वा विकासस्य सुशासनस्य च मार्गं अग्रे गन्तुं शक्नुवन्ति।



**कुल्लू-जनपदे सराज-क्षेत्रे स्थितस्य
ईश्वरमहादेवस्य नूतनः गुरुः (देववक्ता)
रूपेण श्री ईश्वरवशिष्ठः चयनितः**



हिमसंस्कृतवार्ता - रूपेन्द्रः। कुल्लू-जनपदे सराज-क्षेत्रे स्थितस्य ईश्वरमहादेवस्य नूतनः गुरुः (देववक्ता) रूपेण श्री ईश्वरवशिष्ठः चयनितः लोकमान्यतानुसारेण ईश्वरमहादेवस्य गुरोः (देव वक्ता) चयनं श्री बुद्ध-महादेवस्य आदेशेन एव क्रियते। देवपरम्परानुसारेण कलवारी-ग्रामस्य चौऊरी-सौह नाम्नि स्थाने विधिपूर्वकं देवकार्यक्रमेण गुरोः (देववक्ता) चयनः प्रक्रिया सम्पन्नः अभवत्।

गीतानिकेतन-आवासीयविद्यालये भारतीय-भाषोत्सवः आचरितः



हिमसंस्कृतवार्ता। महाकवेः सुब्रह्मण्यभारतेः जयन्त्यावसरे गीतानिकेतन-आवासीयविद्यालये भाषोत्सवः आयोजितः। अस्मिन् उत्सवे उपशतं छात्राः मञ्चे तमिल, तेलगु, कन्नड, बङ्गला, गुजराती, मराठी, हिन्दी, पञ्जाबी, संस्कृतम् इत्यादि भाषासु वार्तालाप, गीत, संवाद, नाटकं च प्रस्तुतवन्तः। विविधभाषासु कार्यक्रमान् दृष्ट्वा सर्वे जनाः महद् आश्चर्यं प्राप्नुवन्। छात्रैः कार्यक्रमाणां द्वारा एकतायाः सन्देशः प्रदत्तः। तैः उद्घोषितं यत् यद्यपि भारते सर्वेषां भाषाः भिन्नाः सन्ति तथा भाषासु भिन्नासु सतिष्वपि सर्वे अभिन्नमेव अस्ति। संस्कृताचार्येण श्रीमता भूपेन्द्रशर्मणा भारतीयभाषाणां व्याकरणसंरचना

दर्शनं, शब्दशक्तिः, परस्परं सम्बन्धः, विपुलं साहित्यं चेति विस्तरेण उपस्थापितम्। वरिष्ठाचार्येण सन्तोषवर्येण छत्तीसगढ़ीभाषायाम् एकं मधुरं लोकगीतं गीतम्। प्राचार्यः श्रीनारायणसिंहः प्रतिभाभिः उपहारान् यच्छन् तान् विविधभाषापठनाय प्रेरितवान्। विभागप्रमुखा श्रीमती सविता कार्यक्रमस्य श्लाघां कुर्वाणा सर्वान् प्रति कृतज्ञतां प्राकट्यत्। अवसरे अस्मिन् वरिष्ठाः आचार्याः जनार्जनप्रसादः, नीरुशर्मा, समता, अनिता, ज्योतिप्र-सादः, धीरजः, नीलम, सोनिया, पूजा इत्यादयः उपस्थिताः अभवन्। श्रीमता भूपेन्द्रशर्मणा कार्यक्रमस्य संयोजनं कृतम्। शान्तिमन्त्रेण कार्यक्रमः सम्पन्नः अभवत्।

वाचामारी स्थिते तरुणसंघस्य उद्याने गीताजयन्तीमहोत्सवः पालितः



हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. निशिकान्तपाण्डेयः। वर्षेऽस्मिन् वाचामारी स्थिते तरुणसंघस्य उद्याने गीताजयन्तीमहोत्सवः आयोजितः। अस्मिन् जयन्तीमहोत्सवे गीतापाठः अभवत्। अत्र जनाः प्रस्तुतिम् अवलोक्य सर्वे भृशम् आनन्दं प्राप्तवन्तः। अत्र भागग्रहणं कृत्वा सर्वे एकत्रेण गीतापाठं कृतवन्तः। प्राचार्यः पङ्कजसरकारवर्यः छात्रान् गीता-अध्ययनाय जीवने आचरणाय च प्रेरितवान्। अवसरेऽस्मिन् अस्य कार्यक्रमस्य प्रधानाह्वयकः डॉ. विजयघोषः गीतायाः परिचयम्, महत्त्वम् आध्यात्मिकदृष्ट्या, राजनैतिकदृष्ट्या, सामाजिकदृष्ट्या, मनोवैज्ञानिकदृष्ट्या, साहित्यदृष्ट्या च व्याख्यानं कृतवान्। तत्परं सजलदत्तः, रतनपालः, विभांशुपाण्डेयः, षष्ठी सिंह, रामेश्वरपालः, अम्लानः गाङ्गुली, वासुदेववसाकः च गीतापाठं कृतवन्तः। इतोऽपि तत्रस्थ आवालवृद्धवनितानाम्, युवजनाः, बालाः च उपस्थिताः आसन्। अस्य कार्यक्रमस्य परिचालकः आसीत् गीताजयन्तीउत्तयापनपरिषदः। कार्यक्रमेऽस्मिन् मुख्यातिथिरूपेण आसीत् केन्द्रीयसहयुसचिवः राष्ट्रपतिपुरस्कारप्राप्तः पल्लवविश्वासः। अन्ते शान्तिमन्त्रेण कार्यक्रमः सम्पन्नः कृतः।

चामुण्डायां सम्पन्ना संस्कृतपरिषद्, कांगड़ा इत्यस्य जनपदसंगोष्ठी



हिमसंस्कृतवार्ता 14 दिसम्बर। चामुण्डा नन्दिकेश्वरधाम इत्यत्र राज्यसंस्कृतशिक्षकपरिषदः जिला काङ्गरा इत्यस्य संगोष्ठी जिलाध्यक्षस्य दीपकुमारशास्त्रीमहोदयस्य अध्यक्षतायां सम्पन्ना। अस्मिन् सत्रे संस्कृतशिक्षकपरिषदः कथं सुदृढः करणीयः इति विषये चर्चा अभवत्, अपि च विषयेण सम्बद्धाः अनेकाः विषयाः चर्चिताः। खण्डविभागानाम् अधिकारिणः जिलाकार्यकारिणीं समक्षे स्वविचारं प्रस्तुतवन्तः, जिलाकार्यकारिणः च सर्वान् खण्डान् स्वपरिवाररूपेण व्यवहरन् निकटभविष्यत्काले एतेषु विषयेषु कार्यं कर्तुं स्वस्य प्रतिबद्धता पुनः प्रकटिता। संगोष्ठ्यां कांगड़ायाः अध्यक्ष दीपकुमारशास्त्री, संरक्षकः श्री रजनीश अवस्थी, वित्त सचिवः श्री अमरसिंहः, महासचिवः श्री अनुष उपाध्यायः, संगठनमंत्री श्री पुनीतशर्मा, संपर्कप्रमुखः श्री विनयकुमारः, मीडिया प्रभारी श्री अजयकुमारः, महिला समन्वयिका श्रीमतीपुष्पादेवी, परामर्शकः श्री योगेश कुमारः, कांगड़ाखण्डस्य प्रमुखः श्री. प्रवेशकुमारः अन्ये च अधिकारिणः उपस्थिताः।

संवाद-वार्ता

हिमसंस्कृतवार्ता: , इंद्रधरजः, हैदराबादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।
काव्या- नमस्ते नन्दिनि! भवत्याः स्वागतं मया अपि क्रियते। श्रूयताम्, अद्य 'एल-एम-यु' (LMU) संस्थायाः वैज्ञानिकैः कोशिकानां विषये एकं आश्चर्यकारकं तथ्यं प्रकाशितम्।
नन्दिनी- अहो! तैः किं दृश्यम्?
काव्या- तैः अवगतं यत् कोशिकानां किङ्कालधुस्राणि केवलं 'प्रोटीन' निर्माणं न कुर्वन्ति, अपि तु ते आपदः सूचनां पूर्वमेव ददति। शरीरस्य रक्षणे तेषां भूमिका महत्त्वपूर्णा अस्ति इति तैः निश्चितम्।
नन्दिनी- अहो! तत् किङ्कालधुसूत्रं (ribosome) तु शरीराय बहु उपकारकम्। इदानीं का अन्या वार्ता प्रस्तुता क्रियते?
काव्या- इयं वार्ता मद्यपानेन यकृतः (liver) हानिः कथं भवति, इति विषये अस्ति। वैज्ञानिकैः एकः विशेषः प्रोभूजिनः (protein) अभिज्ञातः।
नन्दिनी- तेन प्रोभूजिनेन किं भवति?
काव्या- तैः दृष्टं यत् मद्येन उदरे सः प्रोभूजिनः शान्तः कृतः। ततः दुष्टैः जीवाणुभिः यकृतं प्रविष्टम्। तैः प्रतिपादितं यत् तस्य प्रोभूजिनस्य रक्षणेन यकृतः अपि रक्षणं भवितुम् अर्हति।
नन्दिनी- सत्यम्, तस्य प्रोभूजिनस्य रक्षणं तु आवश्यकं खलु। अनन्तरं किं वृत्तम्?
काव्या- इदानीं वृक्कस्य (kidney) रोग-निवारणाय यत्नः कृतः। वैज्ञानिकैः वृक्क-ग्रन्थीनां नाशाय नूतनः मार्गः लब्धः।
नन्दिनी- तैः तत् कथं साधितम्?
काव्या- तैः एकः विशेषः प्रतिपिण्डः (antibody) निर्मितः। सः प्रतिपिण्डः ग्रन्थीनां अन्तः प्रविश्य तासां वर्धनं रोद्धुं समर्थः अस्ति, इति तैः प्रमाणीकृतम्।
नन्दिनी- जडवस्तुभिः शिक्षणं कथं लब्धम्?
काव्या- तैः रन्ध्रैः विद्युत्-कणानां (ions) प्रवाहः नियन्त्रितः। यदा तैः प्रवाहः रुद्धः, तदा तैः स्मृतिः धृता इव भाति। एतेन यन्त्रे अपि बुद्धिः भवितुं शक्नोति, इति तैः विचारितम्।